

Anderš, Josef

Міжнародна зустріч українців Середньої і Східної Європи

Opera Slavica. 2006, vol. 16, iss. 4, pp. 63-66

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116704>

Access Date: 05. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

z běloruštiny. Vyslovila myšlenku, že by bylo užitečné hlouběji zkoumat a srovnávat záporné jevy vyplývající z paralelního vyučování ruštině a běloruštině ve slovenském prostředí. V 90. letech 20. století v souvislosti se společensko-politickými změnami v zemích střední a východní Evropy se objevily též změny ve slovní zásobě jazyků těchto zemí. Situaci v ruštině a slovenštině v průběhu posledních 15-20 let popsal **M. Hřečková** (Banská Bystrica). Vystoupení **M. Kadorové** (Žilina) bylo zacíleno na výklad o gramatické kategorii determinace a na její výrazové podoby v ruštině. Výklady byly ilustrovány příklady ze současného jazyka. Podmětové vlastnosti nepřímých pádů v ruštině byly obsahem příspěvku **Z. Hosszuové** (Bratislava). Zdůrazněna byla úloha podmětu a subjektu a vytčeny byly případy, kdy podmět odpovídá subjektu a naopak, kdy mu neodpovídá. Důležitou úlohu v textu hrají antroponyma. Úloha vlastního jména v jazyce a komunikaci bylo posláním referátu **N. Savčákové** (Nitra). Společné vystoupení **P. Adamka** a **E. Zeleňické** (Nitra) bylo věnováno syntaktické charakteristice silných pozic publicistického textu. Byl vysvětlen termín „silná pozice“ a rozebrány funkce a prvky, které tvoří text. Tímto referátem skončilo dopolední zasedání druhého dne konference.

Po každém bloku pronesených referátů následovala diskuse.

Na závěr bylo konstatováno, že rokování konference bylo užitečné, řešily se aktuální problémy současné rusistiky. Jejím posláním bylo také vzájemně se poznat, navzájem se vyslechnout a vytvořit tak předpoklady pro sdružování a vytváření větších badatelských kolektivů. Bylo vysloveno přání udělat v budoucnu z pořadajícího pracoviště katedru se silným odborným zázemím, která bude nadále garantovat filologický směr studia. Ze strany organizátorů vzešel návrh, aby na tuto konferenci navazovaly další konference a aby se konaly každé dva roky.

Příčiněním nitranských kolegů budou přednesené referáty otištěny v samostatném sborníku.

Aleš Brandner

Міжнародна зустріч українців Середньої і Східної Європи

24-26 серпня 2006 р. в Університеті імені Палацького в Оломоуці проходив **III-й Оломоуцький симпозиум українців на тему "Сучасна україністика: проблеми мови, літератури та культури"**, організований україністичною секцією кафедри славістики Філософського факультету і присвячений 15-й річниці Дня незалежності України. У міжнародній конференції брало участь понад 60 науковців з Чехії, України, Австрії, Польщі, Росії та ін. країн Середньої і Східної Європи.

Відкрив симпозиум голова оргкомітету, завідувач Секції україністики **проф. Й. Андерш**, який сердечно привітав учасників з початком роботи форуму і надав слово для вітання гостям. Учасників конференції привітали заступник декана Філософського факультету Університету імені Палацького **доц. д-р Вількен Енгельбрехт**, завідувач кафедри доц. д-р **Є. Вислоужилова**, професор Київського національного лінгвістичного університету **проф. М. Кочерган**, професор Інституту сла-

вістки Віденського університету **проф. М. Мозер** та перший секретар Посольства України в Чеській Республіці **В. Ткачук**.

Робота симпозіуму проходила на *пленарних і секційних* засіданнях. На першому *пленарному засіданні* було заслухано доповіді із загальнотеоретичною проблематикою. Доповідь **Й. Андерша** (Оломоуць) стосувалася реченевих структур з дієслвно-ад'єктивними предикаторами в українській мові. **М. Кочерган** (Київ) говорив про здобутки і перспективи зіставного мовознавства в Україні. У доповідях **М. Мозера** (Відень) і **Г. Біедера** (Зальцбург) досліджувалися особливості мови галицьких підручників 1870-х років та специфіка морфологічної термінології в галицьких підручниках XIX ст. Зіставний аспект був представлений у доповіді **Ю. Ванька** (Нітра) "Українсько-словацькі паралелі та відмінності (нарис проблематики)". Увагу учасників конференції привернула доповідь **О. Остапчук** (Москва) "Післямова до "азбучної війни": кириличне видання творів Т. Падури". Цікавими були також доповіді **Л. Ставицької** (Київ) "Гендерний вимір ольфакторної комунікації" та **Д. Будняк** (Кельці) "Система етнокультури та національна свідомість".

Далі робота конференції продовжувалась у *мовознавчій, літературознавчій і культурологічній секціях*.

Найбільш представницькою була *мовознавча секція*, на якій було розглянуто широке коло питань, пов'язаних з історією української мови і її функціонуванням. Проблемам дослідження різних рівнів мовної структури присвятили свої доповіді **С. Соколова** (Київ) "Роди дієслвної дії з неодноморфемними способами вираження у сучасній українській мові", **Л. Колібаба** (Київ) "Словотвірний потенціал багатозначного дієслова та умови його реалізації в іменникових девербативах", **Н. Маліневська** (Оломоуць) "Відбиття фонологічної системи української мови в антропонімії XVI – початку XVII ст.", **В. Мойсієнко** (Житомир) "Відображення фонем /р/ у пам'ятках північноукраїнського ареалу XVI – XVII ст.", **М. Алексєєва** (Москва) "Лемківські говірки в Польщі та Україні: мовна ситуація", **А. Архангельська** (Рівне) "Номінанти-маскулінізми у системі оцінних координат: ілокутивне самовбивство як шлях до катарсису", **В. Труб** (Київ) "Про гендерні особливості деяких частин мови", **В. Фурса** (Київ) "Невідмінюваність іменників іншомовного походження на тлі відмінкової системи української мови", **Л. Науменко** (Київ) "Концепти "бізнес", "маркетинг", "менеджмент" у діловому дискурсі", **Н. Кондратенко** (Одеса) "Мовна гра в постмодерністському дискурсі". Аналіз української мови у зіставленні з чеською та іншими слов'янськими й неслов'янськими мовами містився в доповідях **У. Холод** (Оломоуць) "Поняття маркованості та немаркованості у вираженні категорії модальності в українській та чеській мовах (на матеріалах перекладів художніх творів)", **Р. Немеця** (Оломоуць) "Українські вставні конструкції та їх чеські відповідники", **О. Кондзелі** (Рівне) "Принципи функціонально-семантичного поля при описі засобів спонукальності української та польської мов", **О. Барановської** (Краків) "Як сказати правильно, або Проблеми вивчення української мови студентами іноземцями", **Г. Молнарової** (Оломоуць) "Германізми в українському та чеському субстандартах".

На *літературознавчій секції* було обговорено такі проблеми: 1) з'ясування теоретичних основ феномену літератури різних періодів розвитку. У доповіді **Л. Тарнашинської** (Київ) "Українське шістдесятництво і слов'янський контекст" розкрито витоки, тенденції та перспективи дослідження цього явища. Доповідачка

звернула увагу на те, що попри значні напрацювання українських дослідників з цієї проблематики цілісного комплексного дослідження поки що немає і чимало проблем, як-от, хронологічні межі шістдесятництва, "канонічні шістдесятники" і т. д. залишаються відкритими для дискусії. У доповіді також зроблено спробу ввести українське шістдесятництво в слов'янський контекст, зокрема в чеський, словацький та польський; 2) творчість маловивчених письменників. У доповідях **М. Васьківа** (Кам'янець-Подільський) "Жанрово-стильові особливості романістики Н. Королевої" та **К. Буслаєвої** (Запоріжжя) "Музика і танець як основні концепти міфологеми золотого віку в творчості Наталени Королевої" говорилося про рух письменниці від монологічного до поліфонічного роману і функціонування у її літературній спадщині міфопоетичних домінант; 3) функціонування універсалій у художньому творі того чи іншого письменника. Цій проблематиці були присвячені доповіді **Т. Рязанцевої** (Київ) "Образи і мотиви "Слова о полку Ігоревім" у поезіях Олексія Стефановича", **Т. Євтушиної** (Одеса) "Концептуалізація просторової орієнтації у фразеологічних одиницях мовної картини світу В. Стефаніка", **І. Немченко** (Одеса) "Художня деталь в композиції новел М. Хвильового", **Г. Віват** (Одеса) "Констатація опозиції Добро / Зло та її художнє втілення в ліриці Василя Стуса", **Т. Гребенюк** (Запоріжжя) "Мотив гріхопадіння в прозі О. Забужко"; 4) теоретичні аспекти жанрової специфіки художнього твору. **Н. Малиотіна** (Одеса) у доповіді "Парадигматика родо-жанрових трансформацій в українській драматургії кінця XIX – початку XX століть" зробила спробу представити парадигматику родо-жанрових трансформацій в українській драматургії кінця XIX – початку XX століть. У доповіді **О. Турган** (Запоріжжя) "Метажанрові ознаки античної трагедії в українській драматургії кінця XIX – початку XX ст." шлося про трансформацію канонічних ознак античної трагедії в драматургії Лесі Українки, Л. Старицької-Черняхівської, В. Пачовського та ін., що засвідчило метажанрові виявлення давньогрецької трагедії й модернізацію їх у творчості кожного з письменників досліджуваного періоду. **Н. Видашенко** (Харків) у доповіді "Образна система щоденникового жанру" запропонувала опис системи образів жанру щоденника відносно образної системи художнього твору; 5) особливості теоретичних проблем сучасного літературознавства, зокрема психоаналітики. **С. Кирилюк** (Чернівці) у доповіді "Психоаналітичний вимір творчої особистості в українській літературі кінця XIX – початку XX століть як теоретична проблема сучасного літературознавства" відзначила актуальність у сучасному літературознавстві окресленої проблеми.

Проблематика *культурологічної секції* стосувалася дослідження мови в культурно-семіотичному просторі в синхронії та діахронії, вивчення мовних і культурних концептів у аспекті когнітивної семантики, з'ясування специфіки мовної ситуації в Україні у світлі інтер- і соціолінгвістичних парадигм. **В. Радчук** (Київ) у доповіді "Діахронія назад і вперед: прогнози розвитку мовної ситуації в Україні" сформулював взаємодію мов як основу мовної видозміни, запропонував можливі варіанти мовного розвитку в Україні на підставі спостережень над сучасними тенденціями і динамікою мовної ситуації. **І. Мейзерська** (Одеса) у доповіді "Концепт і лексичне значення: до проблеми розрізнення" розглянула структурні та функціональні відмінності між концептом і лексичним значенням слова в аспекті здобутків когнітивної лінгвістики, окреслила перспективи власного дослідження мовних концептів зі звуковою ознакою в українській мові. **С. Руденко** (Київ) у доповіді "Традиції правопо-

славної кухні у контексті збереження національної культури та самобутності українців” зупинилася на лінгвокультурних особливостях української національної кухні, окремих обрядово-маркованих лексем на позначення страв і напоїв українців у зв'язку із календарними й сімейними обрядами. Ключовим аспектом її спостереження виявилось вивчення культурної семантики крізь призму етнічних стереотипів. Семантико-культурної реконструкції обрядових термінів, пов'язаних із родинними обрядами, в українській та польській локальних традиціях (мовних острівних говорів в Україні та Польщі) та їх аналізу в структурно-семантичному і концептуально-прагматичному планах з урахуванням належності до універсальних протиставлень стосувалася доповідь **О. Тищенка** (Рівне) “Із спостережень над обрядовими номінаціями на українсько-польському порубіжжі”. На зв'язках слова і міфу у “Порівняльній міфології” Макса Мюллера та праці “Із записок з теорії словесності” Олександра Потебні зосередила свою увагу **Л. Пономаренко** (Запоріжжя) у доповіді “До питання зв'язку слова та міфу в працях М. Мюллера та О. Потебні”. Дослідниця встановила, що обидва вчені були єдині в твердженні про взаємозв'язок мови і міфу та про розгляд слова на ранньому етапі розвитку мови як міфу. У доповіді **Л. Шеїної** (Харків) “Студентське самоврядування як інструмент соціалізації молодіжної громади на різних рівнях культури” розглядалися різні аспекти студентського самоврядування, які допомагають молоді соціалізуватися, наводяться приклади з історії та сучасності. Цікавою була доповідь **І. Дворжакової** (Оломоуць) з назвою: “Три фільмові шедеври Олександра Довженка: “Звенигора”, “Арсенал”, “Земля”. Питанням лінгводидактики, етнопедагогіки та формування мовно-мовленевої культури студентів-майбутніх фахівців були присвячені доповіді **Л. Шевцової** (Житомир) “Критерії застосування ситуативних завдань як засобу лінгводидактики”, **О. Березюк** (Житомир) “Організаційно-педагогічні основи використання засобів етнопедагогіки в позанавчальному виховному процесі” та **К. Климової** (Житомир) “Актуальні проблеми навчання української мови в процесі профільної підготовки студентів нефілологічних факультетів ВНЗ”.

На закінчення слід констатувати, що всі доповіді відзначалися актуальністю тематики, різноманітністю наукових пошуків, глибиною опрацювання досліджуваних проблем. Була проведена плідна дискусія щодо виголошених доповідей і надрукованих матеріалів. Цікавими були виступи молодих науковців, які лише розпочинають свій шлях у науці. Слід відзначити також широкий європейський обшир учасників усіх секцій.

До конференції було видано збірник статей: *UCRAINICA II. Současná ukrajinistika. Problémy jazyka, literatury a kultury*. AUPO. Facultas Philosophica. Philologica 89 – 2006. Univerzita Palackého v Olomouci. Ed. J. Anderš. Olomouc 2006. 1. a 2. část. 654 s.

IV-й Оломоуцький симпозіум українців відбудеться 28-30 серпня 2008 року (див. <http://www.ukrajinistika.upol.cz>).

Йозеф Андерш